

Schuld erkennen en maatregelen nemen

Bij gelegenheid van de Christmaveringen op 31 maart, de dag vóór Witte Donderdag waarop priesters hun wijdingsbeloften vernieuwen en de oliën en het chrisma gezegend en gewijd worden, hebben verschillende Nederlandse bisschoppen in sterke bewoordingen hun gevoelens uitgesproken naar aanleiding van de berichten en de meldingen over seksueel misbruik in de Nederlandse katholieke Kerk.

“De wijze waarop de Kerk de laatste weken in het nieuws komt, raakt ons allen diep. Mensen laten ons weten dat zij het in deze tijd moeilijk vinden om hun kinderen, kleinkinderen, familie en vrienden uit te leggen waarom zij zo aan de Kerk gehecht zijn, aan hun parochie. Met name alles wat in het nieuws komt rond het seksueel misbruik dat in katholieke instellingen door priesters en religieuzen heeft plaatsgevonden, doet ons beschaamd staan. Het wekt onze gevoelens van verdriet, onmacht en boosheid.”

Zo begint de brief van aartsbisschop Eijk van Utrecht die tijdens de Christmamis in Apeldoorn werd uitgereikt en tevens per mail werd verstuurd

naar de parochies. De bisschop schrijft: “Het raakt ons allen diep dat kinderen en jongeren destijds naar lichaam en geest ernstig beschadigd zijn door het misbruik dat hen is aangedaan door mensen van de Kerk, aan wie zij en hun ouders hun vertrouwen hadden geschonken. Zoals bekend hebben de Nederlandse bisschoppen en religieuzen hiervoor inmiddels hun diep gevoelde medeleven en excuses aangeboden.”

Mgr. Eijk meldt in de brief dat er inmiddels een groep is geformeerd van leden van pastorale teams uit het aartsbisdom die bereid en in staat zijn om pastorale gesprekken te voeren met slachtoffers van seksueel misbruik door priesters of andere medewerkers

in het pastoraat van het aartsbisdom. Hij schrijft verder: “Het zijn deze dagen gitzwarte bladzijden die in het nieuws zijn gekomen en die zeker erkend moeten worden. Daar moet nu primair onze aandacht naar uitgaan. Maar ook het andere mag erkend worden: de zegeningen die er zijn geweest en zijn voor Kerk en samenleving, niet in de laatste plaats dankzij het grootste deel van onze priesters en religieuzen. De Kerk heeft een goddelijke en een menselijke kant. Wij mensen kunnen lelijk falen. [...] Laat het voor ons een bemoediging zijn te beseffen dat de heilige Geest in onze Kerk aanwezig is en blijft ondanks ons falen. Als wij ons vertrouwen stellen op de leiding van de heilige Geest en wij van onze menselijke kant bereid zijn om eerlijk schuld te erkennen en maatregelen te nemen om naar vermogen onrecht te herstellen en in de toekomst te voorkomen, kan de moeilijke periode die we doormaken ook een periode van uitzuivering zijn.”

De pijn niet ontlopen

Tijdens de Christmamis in de Sint-Janskathedraal van Den Bosch zei bisschop Hurkmans tot de honderd aanwezige priesters en diakens uit zijn bisdom dat de verhalen over misbruik diep in eigen vlees snijden. “In de afgelopen maanden hebben wij allen pijnlijk moeten ervaren dat er in

Christmamis in Apeldoorn

onze familie veel mis is gegaan. We hebben een hoge roeping, we houden er hoge idealen op na, maar we merken dat sommige leden van onze familie zwaar de fout in gaan. De macht van het kwaad is nog niet gebroken. Dag na dag lezen en horen we van misbruikers en slachtoffers. De mensen waar het over gaat horen bij onze familie. Daarom snijden de verhalen over misbruik zo diep in ons eigen vlees.”

“Toch mogen we die pijn niet ontlopen”, aldus de bisschop, die misbruik-ten opriep

zich te melden. “De golf van misbruiken uit het verleden doet ook pijn omdat we heel goed weten dat we er zelf ook nog niet zijn. Het kwaad blijft een dreiging voor ieder van ons. We hebben nog in herinnering hoe Jezus zei: hij die zonder zonde is werpe de eerste steen.

Hurkmans wees in zijn homilie ook op de mensen die zich laten uitschrijven uit de katholieke Kerk: “Er zijn mensen die de spanning niet uithouden. Zij breken met de familie waarin zij opgegroeid zijn. Zij laten zich uitschrijven uit de Kerk. Ook dit is pijnlijk voor hen en voor ons. Ik kan niet anders dan zeggen dat ik de pijn die er is bij alle betrokkenen ten volle deel.”

Mgr. Hurkmans zei verder te hopen dat er “na dat gedaan is wat gedaan moet worden” ruimte zal komen voor barmhartigheid.

“Een voortdurende zelfreflectie, ook samen met andere priesters, over de wijze van ambtsuitoefening is onontbeerlijk.”

Erfschuld

In Roermond sprak bisschop Wiertz tijdens de Chrismamis over de “schande die kloosterlingen en priesters hebben verwekt door daden te verrichten die het daglicht niet kunnen verdragen: misbruik van kinderen en jongeren. Erger kan niet! De schaamte is groot. Ouders hebben destijds hun kinderen aan mensen van de kerk toevertrouwd in de

mening dat er geen veiligere plek was dan die. Kinderen vertrouwden zich toe aan die mensen van de Kerk, en zij werden misbruikt. Hun verhalen werden vaak niet geloofd. Voor kerkmensen geldt hier geen enkel excuus.”

De bisschop sprak over een erfschuld: “Ook al is het een halve eeuw geleden gebeurd: wij ervaren het als een erfschuld, die moeilijk goed te maken is. Maar we moeten ze met ons meedragen.”

De bisschop zei zich “zeer betrokken” te voelen bij het leed van de slachtoffers. “Deze slachtoffers zijn heel vaak mijn leeftijdgenoten, kinderen en jongeren van toen, die vaak dezelfde idealen en verwachtingen hadden als ik, hetzelfde vertrouwen in de Kerk. Nu ervaren velen – met mij – een boosheid tegenover hen die deze kinderen misbruikten, en daarmee beroofden van die idealen en ver-

wachtingen. De ouders schaadden bovendien ook het vertrouwen in die Kerk. Samen met deze kinderen en jongeren voelt ook de Kerk schaamte. Vervuld van schaamte als de Kerk toen al was, heeft zij er geen raad mee geweten, en heeft zij terugkijkend, naar het zich laat aanzien, onvoldoende adequaat gereageerd.” De bisschop hield de priesters voor het vertrouwen terug te winnen door kritisch te blijven op hun priesterlijke houding en leefstijl en zich daarover te laten bevragen. “Een voortdurende zelfreflectie, ook samen met andere priesters, over de wijze van ambtsuitoefening is onontbeerlijk. Ook de ambtsopleiding zal bij dit proces, waar ik toe wil oproepen, nu al betrokken moeten worden,” aldus mgr. Wiertz.

Verraad en ontrouw

Bij gelegenheid van de oliewijding in het Friese Bakhuizen zei de bisschop van Groningen-Leeuwarden, mgr. G. de Korte, in zijn preek: “Velen zijn boos, verdrietig, verward of beschaamd. Als bisschop deel ik in die schaamte. Kinderen die juist bij priesters en religieuzen veilig zouden moeten zijn, zijn in hun waardigheid aangetast.” De bisschop zei bij de voorbereiding op de preek te zijn blijven haken bij het verraad van Judas en de verloochening door Petrus in het lijdensverhaal. “Verraad en verloochening zijn nog aanwezig in onze Kerk tot op de dag van vandaag. Ik denk aan de priesters en religieuzen die hun roeping hebben verraden en die kinderen hebben verraden die aan hun zorgen waren toevertrouwd.

Maar ik wil het allemaal nog dichter naar ons toehalen. Want het is te gemakkelijk om te vervallen in een 'wij-en zij-denken'. Zij: de schuldigen en wij: de onschuldigen. Want als we eerlijk kijken naar ons eigen leven, is er ook in ons bestaan verraad, verloochening en ontrouw." De bisschop riep op "vast te houden aan een God die trouw is, juist ook als mensen ontrouw zijn" en "te oefenen in trouw aan God". "Juist in deze voor de Kerk zo moeilijke tijd wordt onze trouw beproefd. Blijf op uw post in uw geloofsgemeenschappen opdat vandaag en morgen het katholieke geloof in het Noorden van ons land van vitale betekenis kan blijven."

Leed, kwaad en schade benoemen

Tijdens de Chrismamis in de Bredase Martinuskerk zei mgr. Van den Hende in zijn homilie: "Ik moet u zeggen dat toen we aan het begin van de Veertigdagentijd in de liturgie de oproep van de profeet Joel hoorden: 'Keert tot mij terug van ganser harte [...] scheurt uw hart en niet uw kleren' (Joel 2, 12-13) en de woorden van Paulus: 'Laat u met God verzoenen' (2 Kor. 5,20), wij nog niet konden vermoeden dat uitgerekend in deze tijd van inkeer en bekering, een zo groot aantal meldingen van misbruik de media en daarmee ook ons leven op indringende wijze zou gaan domineren. Verzoening, vergeving? Je merkt hoe wezenlijk het is om nu op de eerste plaats al het aangedane leed te noemen en het kwaad en de schade ervan te onderkennen. Pas daarna - zo zal blijken - kunnen

Chrismamis in Roermond (foto: bisdom Roermond)

voorzichtig vergeving en verzoening ter sprake komen."

De bisschop sloot zijn homilie af met een bede: "Ik bid dat de barmhartigheid en de rechtvaardigheid van de levende Heer ons heel in het bijzon-

is alleen te constateren dat het lijden ook binnen de Kerk voorkomt, maar dat men vergeving moet durven vragen en ook vergeving mag ontvangen. Dezelfde dag hadden de pastores van het bisdom een brief van de bisschop ontvangen waarin hij bekend maakte een diocesane commissie te hebben benoemd die slachtoffers en anderen die zich

"Sommige leden van onze familie zijn zwaar de fout ingegaan."

der in de komende tijd zal helpen en bemoedigen om als Kerk zonde en kwaad niet te verzwijgen."

Vergeving vragen en ontvangen

In de Haarlemse kathedraal benadrukte bisschop Punt tijdens de Christmavering dat het niet voldoende

melden bij het bisdom Haarlem-Amsterdam te kunnen opvangen en begeleiden. Al eerder had mgr. Punt zich in een brief aan de gelovigen van het bisdom "geschokt en beschaamd" getoond over het seksuele misbruik binnen katholieke instellingen. •